

Reactie Consultatie fonds voor gemene rekening

Amsterdam, 11 maart 2025

Geachte heer/mevrouw,

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (hierna: de NOB) heeft met belangstelling kennisgenomen van de internetconsultatie '**consultatie fonds voor gemene rekening**' en geeft hierbij graag een reactie.

De NOB reageert in het navolgende op de in het consultatiedocument gestelde vragen. Daarnaast gaat de NOB in op de rechtsonzekerheid die bestaat ten aanzien van de huidige wetsinterpretatie door de Belastingdienst en de gevolgen die dit kan hebben voor belastingplichtigen en de Belastingdienst.

Met haar reactie wil de NOB bijdragen aan de ontwikkeling van kwalitatieve wetgeving ten behoeve van de rechtszekerheid en rechtsbescherming van burgers en tevens bijdragen aan de ontwikkeling van eenvoudigere, uitvoerbare wetgeving. Dat doet zij vanuit haar expertise en ervaring. We hebben daarbij aandacht voor de fundamentele rechts- en wetgevingsbeginselen zoals rechtsgelijkheid, rechtszekerheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid.

Met vriendelijke groeten,
de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs

prof. mr. dr. Arco Bobeldijk
voorzitter Commissie Wetsvoorstellen

1. Inleiding / Algemeen

De NOB reageert in het navolgende op de in het consultatiedocument¹ gestelde vragen, waarbij een aantal vragen in samenhang worden behandeld. Het consultatiedocument lijkt ervan uit te gaan dat er geen discussie is en kan zijn over de interpretatie van het huidige artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 en dat de benadering die op dit moment wordt voorgestaan door de Belastingdienst en zoals neergelegd in diverse kennisgroepstandpunten en het Fondsenbesluit² de juiste is.³ Omdat de NOB zich afvraagt of dit inderdaad zo is, benoemt de NOB ook de rechtsonzekerheid die bestaat als gevolg van een van de Belastingdienst afwijkende wetsinterpretatie zoals die in praktijk en in de literatuur wordt gesignaleerd. De NOB is van mening dat over een fundamenteel beginsel als de subjectieve belastingplicht geen rechtsonzekerheid mag bestaan.

2. Wettelijke definitie FGR

1. *Welke fondsen zijn naar uw mening onder huidig recht als fgr zelfstandig belastingplichtig, terwijl dit niet past bij de doelstelling van de zelfstandige belastingplicht van het fgr?*
2. *Wat is hiervan naar uw mening de oorzaak?*

Naar de mening van de NOB is het aanmerken van een personenvennootschap naar Nederlands recht als een fgr als bedoeld in artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 niet in overeenstemming met de doelstelling en de totstandkomingsgeschiedenis van de zelfstandige belastingplicht van het fgr. Hieronder zal de NOB haar mening aan de hand van de wetsgeschiedenis nader toelichten.

Wetsgeschiedenis geldend recht tot 1 januari 2025

Voor zover een personenvennootschap zoals een commanditaire vennootschap als fgr wordt aangemerkt, en daar lijkt de staatssecretaris voor wat betreft het recht vóór en na 1 januari 2025 vanuit te gaan⁴, verhoudt dit zich niet met de oorspronkelijke doelstelling en de totstandkomingsgeschiedenis van de zelfstandige belastingplicht van het fgr uit de jaren zestig.⁵

¹ <https://www.internetconsultatie.nl/fondsvoorgemenerekening/b1>.

² Besluit van 27 november 2024, nr. 2024-9447, *Stcrt.* 2024, 38389.

³ Zie ook *V-N* 2025/10.9.

⁴ Zie o.a. Kamerstukken II 2024/25, 36 602, nr. 26, p. 55.

⁵ Kamerstukken II 1959/60, 6000, nr. 3, p. 17, Kamerstukken II 1961/1962, 6000, nr. 6, p. 3 en 4, Kamerstukken II 1962/1963, 6000, nr. 9, p. 5-6, Kamerstukken II 1967/68, 6000, nr. 17, p. 7-8 en Kamerstukken II 1967/68, 6000, nr. 17, p. 8 en 9.

De oorspronkelijke doelstelling van de wetgever in de jaren zestig was een gelijke behandeling van beleggingsfondsen die zich in financieel-economisch opzicht niet wezenlijk onderscheiden van op hetzelfde terrein werkzame naamloze vennootschappen en die in het maatschappelijk verkeer, ondanks het gemis aan rechtspersoonlijkheid, eenzelfde functie vervullen als genoemde vennootschappen. Door uitgifte van bewijzen van deelgerechtigdheid, gepaard gaande met de verhandelbaarheid daarvan zonder toestemming van de mede-deelgerechtigden in het fonds, werd de band tussen de houder van zulk een bewijs en het betrokken fonds maatschappelijk ervaren als van gelijke aard als de verhouding tussen de houder van een aandeel in een naamloze vennootschap en die vennootschap. Deze feitelijke situatie noopte ertoe een einde te maken aan de ongelijke fiscale behandeling tussen beleggingsfondsen en beleggingsmaatschappijen.⁶ Tijdens de parlementaire behandeling in de jaren zestig is uitvoerig ingegaan op het onderscheid tussen een belastingplichtig fgr (open fonds) en besloten fondsen waarvan het niet de bedoeling is deze aan de heffing van vennootschapsbelasting te onderwerpen. Daartoe is door de staatssecretaris als medewetgever het volgende schema opgesteld⁷:

Kenmerken	Open fonds	Besloten fonds
Naar buiten optredend als zelfstandig orgaan	Ja met eigen statuut of reglement	Orgaan ontbreekt
Instelling fonds	Door onafhankelijk lichaam (financiële instelling), hetwelk gaat optreden als beheerder	Samenwerkingsvorm (pool, club) voor en door deelgerechtigden
Sfeer van activiteiten	Bepaald door beheerder	Bepaald door deelgerechtigden
Beheerder	Onafhankelijk van deelgerechtigden	Een deelgerechtigde
Bewijzen van Deelgerechtigdheid	Aanwezig	In het algemeen niet
Verhandelbaarheid bewijs van deelgerechtigdheid	Toestemming van alle deelgerechtigden niet vereist	Voor zover bekend, verplichting voorgenomen overdracht van aandeel in pool te melden
Onderlinge bekendheid van deelgerechtigden	Ontbreekt	Wel (besloten karakter)

⁶ NvA, Kamerstukken II 1968/69, 6000, nr. 17, p. 7 en Kamerstukken II, 1968/69, 6000 nr. 22, p. 12.

⁷ Zie Kamerstukken II 1968/69, 6000, nr. 25, p. 11, vraag en antwoord 29.

Het onderscheidende karakter van een personenvennootschap is dat tussen de deelnemers onderling een contractuele band bestaat. Daardoor zal een beleggende personenvennootschap mede op grond van de hiervoor genoemde kenmerken in maatschappelijk opzicht zich onderscheiden van een open fonds, en in het verlengde daarvan, de naamloze vennootschap. Naar de mening van de NOB is het dan ook in lijn met de oorspronkelijke doelstelling van de wetgever om personenvennootschappen niet op grond van artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 als subjectief belastingplichtig fgr aan te merken.

Dit zou slechts anders zijn indien een personenvennootschap zodanig is vormgegeven dat deze in het maatschappelijk verkeer een zelfde functie vervult als naamloze vennootschappen. Er zal dan sprake moeten zijn van een zodanige vormgeving van het fonds dat door de vormgeving en verhandelbaarheid van bewijzen van deelgerechtigdheid de band tussen de deelnemer en het fonds maatschappelijk wordt ervaren als van gelijke aard als de verhouding tussen de houder van een aandeel in een naamloze vennootschap en deze naamloze vennootschap. Naar de mening van de NOB zal hier bij een lichaam dat naar Nederlands civiel recht als een personenvennootschap wordt aangemerkt niet snel sprake van zijn. Ook de Kennisgroep Belastingplicht en Kwalificatie Rechtsvormen kwam eerder op basis van een uitvoerige uiteenzetting van de wetsgeschiedenis tot het oordeel dat een personenvennootschap geen fgr kan zijn.⁸

In de literatuur⁹ is opgemerkt dat een fonds dat door partijen is vormgegeven als een fgr civielrechtelijk als een maatschap, vennootschap onder firma of commanditaire vennootschap kan worden aangemerkt. Hiervan zijn ook voorbeelden in de civielrechtelijke jurisprudentie. De vraag is dan of in die gevallen nog wel sprake is van een fgr in fiscale zin waar de literatuur vanuit lijkt te gaan. In het (oude) Fondsenbesluit¹⁰ is opgemerkt dat een fgr geen specifieke rechtsvorm heeft. Indien het samenwerkingsverband civielrechtelijk als een personenvennootschap kwalificeert heeft het wél een specifieke rechtsvorm en kan dus geen sprake zijn van een fgr in fiscale zin. Het fiscale begrip fgr is zo beperkt tot het fonds sui generis. Dit is in overeenstemming met het hiervoor beschreven standpunt van de Kennisgroep Belastingplicht en Kwalificatie Rechtsvormen. De NOB is geen fiscale jurisprudentie bekend waar is geoordeeld dat een lichaam dat naar Nederlands civiel recht als een personenvennootschap wordt aangemerkt fiscaal wordt aangemerkt als een fgr op grond van artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969.

⁸ Memo d.d. 26 januari 2015 van de Kennisgroep Belastingplicht en Kwalificatie Rechtsvormen opgenomen als bijlage 1 bij de Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 26 juli 2017, nr. 2017-0000123479 (V-N 2017/41.15).

⁹ S.A. Stevens, 'Fondsen voor gemene rekening fiscaal geduid (I)', *WPNR* 2017/7139.

¹⁰ Besluit van 11 januari 2007, nr. CPP2006/1870M, *Stcrt.* 2007, 15, onderdeel 2.

Wetsgeschiedenis recht geldend vanaf 2025

Met ingang van 1 januari 2025 is de definitie van het fgr in artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 gewijzigd.¹¹ De vraag is of daarmee de oorspronkelijke doelstelling van de belastingplicht van het fgr is gewijzigd. Uit de memorie van toelichting blijkt dat het wetsvoorstel de volgende twee knelpunten beoogt aan te pakken:¹²

1. *Het toestemmingsvereiste dat bepaalt of een fgr zelfstandig belastingplichtig is, is internationaal ongebruikelijk en kan daardoor leiden tot kwalificatieverschillen tussen belastingstelsels.*
2. *Het feitelijke gebruik van het fgr sluit niet volledig aan bij de oorspronkelijke doelstelling voor de zelfstandige belastingplicht van een fgr.*

Uit het onder 2 genoemde blijkt dat de oorspronkelijke doelstelling van toepassing blijft, zij het dat het fgr tot en met 2024 feitelijk ook werd gebruikt voor situaties die niet aansloten bij de oorspronkelijke doelstelling.

Uit het artikelsgewijs commentaar in de memorie van toelichting blijkt dat met betrekking tot de niet gewijzigde zinsneden uit de definitie van fgr geen wijziging is beoogd:

“Hierna worden de verschillende onderdelen van de voorgestelde definitie van het fgr nader toegelicht. Op grond van de voorgestelde definitie van fgr in artikel 2, vierde lid, Wet Vpb 1969 is, mits aan de overige voorwaarden is voldaan (zie hierna), sprake van een fgr indien het gaat om een fonds ter verkrijging van voordelen voor de deelgerechtigden door het voor gemene rekening beleggen of anderszins aanwenden van gelden. Deze voorwaarde staat reeds in het huidige artikel 2, vierde lid, Wet Vpb 1969 en blijft behouden. Ten aanzien van deze zinsnede, bijvoorbeeld de huidige fiscaalrechtelijke uitleg van het begrip beleggen, is geen inhoudelijke wijziging beoogd. Net als in de huidige definitie van fgr is in de voorgestelde definitie van fgr opgenomen dat een fgr als onderneming wordt aangemerkt. Ook ten aanzien van deze zin is geen inhoudelijke wijziging beoogd.”

¹¹ Wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en enige andere wetten tot aanpassing van de regelingen voor het fonds voor gemene rekening en de vrijgestelde beleggingsinstelling, Staatsblad 2023, 503.

¹² Kamerstukken II 2023/24, 36 423, nr. 3, p. 3.

Voorts blijkt uit deze toelichting dat een extra voorwaarde is toegevoegd, de zogenaamde Wft-eis:

“Met de voorgestelde wijziging van artikel 2, vierde lid, Wet Vpb 1969 wordt een nieuwe voorwaarde geïntroduceerd om als fgr te worden aangemerkt. Van een fgr is alleen sprake, indien het fonds kan worden aangemerkt als een beleggingsfonds of fonds voor collectieve belegging in effecten als bedoeld in artikel 1:1 Wft. Als een fgr kwalificeren alleen fondsen die bij een reeks beleggers kapitaal ophalen en beschikken over een vergunning als bedoeld in de AIFM-richtlijn dan wel de icbe-richtlijn of die daarvan zijn uitgezonderd (zie de artikelen 1:13a en 2:66a Wft).”

De NOB leidt hier uit af dat de opname van de Wft-eis een beperking van de reikwijdte van de definitie van het fgr betreft en geen uitbreiding. Ergo, een fonds dat onder de oude definitie als fgr wordt aangemerkt verliest deze kwalificatie per 1 januari 2025 indien het niet voldoet aan de Wft-eis. Dit blijkt ook uit de tekst van de nieuwe wettelijke definitie: “(...) mits dit fonds wordt aangemerkt als een beleggingsfonds of fonds voor collectieve belegging in effecten als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht (..)”. Met de beperking van de definitie van het fgr wordt beoogd familiefondsen buiten de definitie van het fgr te brengen omdat naar de mening van de wetgever het feitelijk gebruik van het fgr als familiefonds niet strookt met de oorspronkelijke doelstelling van de belastingplicht van het fgr.¹³

Op basis van de tekst van de wet en de wetsgeschiedenis bij de aanpassing van artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 zal het dus niet zo zijn dat een fonds of lichaam zoals een personenvennootschap dat onder de oude wet niet als fgr werd aangemerkt als gevolg van de toevoeging van de Wft-eis met ingang van 1 januari 2025 wel als een fgr wordt aangemerkt.

De staatssecretaris is van mening dat zowel onder het oude als het nieuwe recht een personenvennootschap als fgr kon en kan worden aangemerkt.¹⁴ Ook in zijn benadering voegt het nieuwe recht per 1 januari 2025 dus niets toe. De in de memorie van toelichting¹⁵ gemaakte opmerking dat een fgr in de regel een contract sui generis is, maar ook verschillende andere vormen kan aannemen, bijvoorbeeld die van een maatschap of een commanditaire vennootschap, moet dus worden gelezen als een weergave van de interpretatie van de staatssecretaris van de tot 1 januari 2025 bestaande definitie van fgr en beoogt dus niet een wijziging per 1 januari 2025 te benoemen. Zoals hiervoor toegelicht is de NOB - in tegenstelling tot de staatssecretaris - van mening dat zowel onder de oude als de nieuwe definitie van fgr een lichaam dat op basis van Nederlands civiel recht als een personenvennootschap wordt aangemerkt geen fgr kan zijn.

¹³ Kamerstukken II 2023/24, 36 423, nr. 3, p. 1-2.

¹⁴ Zie o.a. Kamerstukken II 2024/25, 36 602, nr. 26, p. 55.

¹⁵ Kamerstukken II 2023/24, 36 423, nr. 3, p. 13.

Gevolgen rechtsonzekerheid

Het standpunt dat een lichaam dat civielrechtelijk kwalificeert als een personenvennootschap een fgr kan zijn als bedoeld in artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969, kan naar de mening van de NOB op basis van het voorgaande in rechte worden betwist. Het is de verwachting van de NOB dat de aldus bestaande rechtsonzekerheid op enig moment zal resulteren in procedures met een onzekere uitkomst. De NOB acht deze rechtsonzekerheid ongewenst omdat de mogelijke gevolgen van procedures over de subjectieve belastingplicht aanzienlijk kunnen zijn.¹⁶ Een ander gevolg van de rechtsonzekerheid is dat de Belastingdienst zal worden overspoeld met verzoeken om zekerheid vooraf ten aanzien van de fiscale (non-)kwalificatie van Nederlandse en buitenlandse personenvennootschappen als fgr. Het is dan de vraag of de Belastingdienst de capaciteit heeft om al die verzoeken tijdig af te doen, temeer daar voor een fiscale kwalificatie als fgr (niet-fiscale) deskundigheid op het gebied van de Wft bij de Belastingdienst is vereist.

De kans op procedures is naar verwachting van de NOB aanzienlijk in die situaties waar personenvennootschappen die tot 1 januari 2025 als transparant werden aangemerkt met ingang van die datum door de Belastingdienst als niet-transparant worden aangemerkt. Voor de vennoten van een dergelijke personenvennootschap bestaat geen overgangsrecht en zij zullen zich – ter voorkoming van afrekening en de liquiditeitsaspecten daarvan – mogelijk in rechte verzetten tegen het standpunt dat de personenvennootschap belastingplichtig wordt.

3. Hoe kan dit naar uw mening worden opgelost?

Een oplossing hiervoor zou zijn dat vast komt te staan dat een lichaam dat op basis van Nederlands civiel recht als personenvennootschap (en in geval van een buitenlandse rechtsvorm, als vergelijkbaar met een Nederlandse personenvennootschap), door de aanwezigheid van een samenwerkingsovereenkomst tussen de participanten onderling, geen fgr kan zijn. Het fgr is dan beperkt tot het fonds sui generis. Hiermee zou het eerdere standpunt van de Kennisgroep Belastingplicht en Kwalificatie Rechtsvormen worden bevestigd.

Dit zou kunnen worden bereikt door te verduidelijken dat voor de kwalificatie als een fgr vereist is dat bewijzen van deelgerechtigdheid worden uitgegeven en te bevestigen dat contractuele aanspraken uit hoofde van een personenvennootschap niet als zodanig zijn aan te merken.

¹⁶ Hoge Raad 14 juni 2024, 21/04201, ECLI:NL:HR:2024:862.

Uit de parlementaire geschiedenis volgt dat bewijzen van deelgerechtigdheid beogen contractuele aanspraken te dekken die vergelijkbaar zijn met aandelen.¹⁷ Dit is ook in lijn met de doelstelling van de zelfstandige belastingplicht van het fgr. Echter, contractuele aanspraken uit hoofde van een personenvennootschap zijn niet vergelijkbaar met aandelen. Bij een (normale) personenvennootschap is immers een persoonlijke relatie tussen de participanten aanwezig die is gericht op samenwerking, terwijl deze tussen aandeelhouders van een kapitaalvennootschap waarmee het fgr maatschappelijk wordt vergeleken geheel ontbreekt. Bovendien wordt de winst bij een personenvennootschap vastgesteld per participant, hetgeen bijvoorbeeld kan blijken uit het gebruik van zogenoemde *capital accounts* die per participant worden aangehouden, terwijl de gerechtigdheid tot de winst bij aandelen wordt vastgesteld op basis van de nominale waarde van de aandelen en/of het aantal aandelen. Dat een personenvennootschap met *capital accounts* geen vennootschap met in aandelen verdeeld kapitaal betreft is tevens bevestigd in de jurisprudentie.¹⁸ Ook indien de vennoten bij naam genoemd zijn in de vennootschapsovereenkomst zou geen sprake moeten zijn van een fgr, omdat in dat geval er een onderlinge persoonlijke contractuele relatie bestaat die is gericht op samenwerking tussen de vennoten hetgeen zich onderscheidt van de verhoudingen tussen aandeelhouders van een kapitaalvennootschap.

Vanuit civielrechtelijk perspectief bestaat er dus een wezenlijk verschil tussen contractuele aanspraken uit hoofde van een personenvennootschap en aandelen, en daarmee dus met bewijzen van deelgerechtigdheid als bedoeld in artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969. Gelet op voorgaande kan een personenvennootschap geen fgr zijn. Een afwijkende fiscale behandeling voor personenvennootschappen ten opzichte van die van een fgr is dan ook gerechtvaardigd met het oog op de doelstelling van de zelfstandige belastingplicht van het fgr.

Naar de mening van de NOB kan hierop eventueel een uitzondering worden gemaakt voor het geval de contractuele aanspraken van een personenvennootschap zijn gecreëerd in lijn met de bovenstaande maatstaf voor aandelen en daarmee dus wel als bewijzen van deelgerechtigdheid zouden kunnen worden aangemerkt. Dit zou het geval kunnen zijn bij (buitenlandse) personenvennootschappen die kwalificeren als een beleggingsfonds en waarbij de gerechtigdheid van de participanten tot de resultaten wordt bepaald op basis van het door een participant gehouden aantal participaties/aandelen waarin het kapitaal van de personenvennootschap is verdeeld en/of de nominale waarde van de participaties/aandelen en deze participaties vrij verhandelbaar zijn. Het kapitaal moet daarbij in bepaalde eenheden zijn verdeeld. Dit in afwijking van de situatie waarbij een bepaald bedrag per participant in de overeenkomst wordt vermeld zonder te refereren aan een aantal participaties. Dit begrip is bekend uit andere bepalingen in fiscale wetgeving (bijvoorbeeld voor de heffing van dividendbelasting) en dus uitvoerbaar voor de Belastingdienst.

¹⁷ Kamerstukken II 1968/69, 6000, nr. 25, p. 11.

¹⁸ Hof Amsterdam 5 oktober 1988, 643/86, ECLI:NL:GHAMS:1988:AX0638.

In deze situatie is sprake van verhandelbare bewijzen van deelgerechtigdheid als bedoeld in artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969. Onder deze omstandigheden ontbreekt de persoonlijke relatie tussen de deelnemers en zou een fiscale behandeling van de (buitenlandse) personenvennootschap overeenkomstig het fgr in overeenstemming zijn met de (oorspronkelijke) bedoeling van de wetgever, namelijk dat sprake is van een open beleggingsfonds dat in het maatschappelijk verkeer eenzelfde functie vervult als een beleggingsmaatschappij met de rechtsvorm van een NV.

In de recente wetsgeschiedenis is geconstateerd dat het in alle gevallen uitsluiten van een beleggingsfonds met de rechtsvorm van een (buitenlandse) personenvennootschap als belastingplichtig lichaam tot ongewenste gevolgen leidt. De NOB begrijpt uit de praktijk dat in de volgende situaties een niet-transparante kwalificatie van een (buitenlandse) commanditaire vennootschap wenselijk kan zijn:

- a. Een buitenlands fonds met direct gehouden beleggingen in Nederlandse onroerende zaken gericht op een grote hoeveelheid wisselende deelnemers waarbij het niet wenselijk is dat de vele buitenlandse participanten ieder zelf in Nederland belastingplichtig zijn.*
- b. Een (buitenlands) feeder-fonds dat deelneemt in een transparant fonds waarbij het niet wenselijk is dat de deelnemers in het feeder-fonds ieder zelf als belastingplichtige worden aangemerkt voor de Nederlandse belastingheffing. Een typische situatie is een buitenlands feeder-fonds van een Nederland private equity fonds.*

Voor deze situatie ziet de NOB de volgende oplossingsrichtingen:

- 1. Voor wat betreft de onder a. genoemde situatie zal de kwalificatie als fgr in de praktijk kunnen worden vastgesteld op basis van de omstandigheid dat sprake is van een (buitenlandse) personenvennootschap met een in verhandelbare participaties/aandelen verdeeld kapitaal (bewijzen van deelgerechtigdheid) als hiervoor beschreven. Naar de verwachting van de NOB zal hier bij open publieke (vastgoed)fondsen in de praktijk aan zijn voldaan. Als voorbeeld verwijst de NOB naar de Franse SCPI waarover ook een kennisgroepstandpunt¹⁹ is gepubliceerd. De SCPI heeft op basis van het Franse civiele recht een in aandelen verdeeld kapitaal.²⁰*

¹⁹ Kennisgroepstandpunt van 1 oktober 2024, Buitenlandse personenvennootschap met rechtspersoonlijkheid aan te merken als fgr, KG:211:2024:12.

²⁰ Artikel 1845-1 van de Franse civil code.

2. *Voor wat betreft de onder b. genoemde situatie bestaat de mogelijkheid dat het (buitenlandse) feeder-fonds zodanig wordt vormgegeven dat het kapitaal van die (buitenlandse) personenvennootschap in verhandelbare participaties is verdeeld, met als gevolg dat het feeder-fonds als fgr kan worden gekwalificeerd. Op deze wijze kan de voor het feeder-fonds en de participanten gewenste kwalificatie worden bereikt. Deze oplossing kan onder andere wenselijk zijn voor feeder fondsen van Nederlandse private equity fondsen indien deze feeder fondsen vóór 1 januari 2025 als vergelijkbaar met een open commanditaire vennootschap werden aangemerkt.*
3. *Voor situaties als onder a. en b. bedoeld waar kwalificatie onder 1 en 2 hiervoor om juridische of commerciële redenen niet mogelijk is, stelt de NOB voor onder specifieke voorwaarden toe te staan dat het fonds op verzoek als belastingplichtig voor de heffing van vennootschapsbelasting (niet transparant) wordt aangemerkt. Hierbij denkt de NOB aan de volgende cumulatieve voorwaarden:*
 - *er moet sprake zijn van een buitenlands fonds dat kwalificeert als beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 1:1 Wft;*
 - *het fonds geniet Nederlands inkomen als bedoeld in artikel 17 lid 3 onderdeel a Wet Vpb 1969; en*
 - *het fonds registreert zich als buitenlands belastingplichtige voor de heffing van vennootschapsbelasting.*

4. *Welke fondsen zijn naar uw mening onder huidig recht niet als fgr zelfstandig belastingplichtig, terwijl dit niet past bij de doelstelling van de zelfstandige belastingplicht van het fgr?*
5. *Wat is hiervan naar uw mening de oorzaak?*
6. *Hoe kan dit naar uw mening worden opgelost?*

De NOB constateert dat ten aanzien van een aantal criteria van de definitie van het fgr en de interpretatie daarvan door de Belastingdienst rechtsonzekerheid bestaat. De rechtsonzekerheid met betrekking tot het beleggingsbegrip en de artikel 1:1 wft-eis zou er onder omstandigheden toe kunnen leiden dat fondsen niet als fgr worden aangemerkt terwijl dit niet past bij de doelstelling van de zelfstandige belastingplicht van het fgr. Voor de oorzaken daarvan en de mogelijke oplossingen verwijst de NOB naar onderdeel 3 hierna.

3. Knelpunten te onderzoeken in relatie tot de Wet FKR en de Wet FGR

7. *Ervaat u in de praktijk knelpunten ten aanzien van het fgr? Zo ja, dan ontvangen wij graag concrete praktijkvoorbeelden.*
8. *Waardoor ontstaan deze knelpunten?*
9. *Hoe kunnen deze knelpunten naar uw mening binnen de doelstelling van de zelfstandige belastingplicht van het fgr worden opgelost?*

Voortbestaan en ontstaan nieuwe hybride mismatches

Uitgaande van het standpunt van de Belastingdienst dat een beleggingsfonds dat civielrechtelijk als personenvennootschap kwalificeert wordt aangemerkt als fgr in de zin van artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 ontstaan er diverse complicaties omdat internationale hybride mismatches zullen blijven bestaan en mogelijk zelfs worden uitgebreid. Dit ondanks het feit dat het hoofddoel van de Wet fiscale kwalificatie rechtsvormen, waarvan het Besluit kwalificatie buitenlandse rechtsvormen een uitwerking is, is deze mismatches te voorkomen. Deze complicaties van de hybride mismatches heeft de NOB beschreven in haar reacties op de internetconsultatie 'Concept Besluit vergelijking buitenlandse rechtsvormen'.²¹ Deze complicaties betreffen (1) de heffing van hogere buitenlandse bronbelasting van Nederlandse investeerders, (2) de toepassing van aftrekbeperkingen onder buitenlandse ATAD2 regelgeving als gevolg van participatie door Nederlandse investeerders, (3) het veroorzaken van een omgekeerd hybride lichaam in het buitenland als gevolg van participatie door Nederlandse investeerders en (4) de heffing van Nederlandse dividend- en bronbelasting in geval van betalingen aan een buitenlands hybride lichaam. Deze complicaties belemmeren grensoverschrijdende fondsbeleggingen van Nederlandse institutionele beleggers (waaronder pensioenfondsen) alsmede investeringen in Nederland door buitenlandse investeringsfondsen.

Een beleggingsfonds met de rechtsvorm van een personenvennootschap kan toepassing van artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 uitsluiten door ervoor te zorgen dat de bewijzen van deelgerechtigdheid slechts kunnen worden vervreemd aan het fonds zelf (inkoopfonds). In de praktijk blijkt dat dit tot zwaarwegende commerciële en praktische bezwaren leidt. Bovendien ligt het voor zowel binnen- als buitenlandse personenvennootschappen niet voor de hand de akte/statuten zodanig in te richten of aan te passen.

²¹ <https://www.nob.net/wp-content/uploads/2024/03/NOB-reactie-Internetconsultatie-concept-besluit-buitenlandse-rechtsvormen-robert.pdf> en <https://www.nob.net/wp-content/uploads/2024/06/NOB-Aanvullende-reactie-conceptbesluit-kwalificatiebeleid-buitenlandse-rechtsvormen.pdf>.

Ten eerste omdat dit vooral bij buitenlandse alternatieve beleggingsfondsen een onbekende bepaling betreft die op bezwaren zal stuiten van vennoten in deze fondsen. Ten tweede omdat een (buitenlandse) personenvennootschap qua governance en liquiditeitsmechanisme in principe altijd is ingericht op een directe overdracht van de participaties (i.e. direct aan een derde, in de regel met goedkeuring van de beherende vennoot) en niet op een uitsluitende overdracht door middel van inkoop en wederuitgifte. Dit liquiditeitsmechanisme is vaak ingegeven door het feit dat het fonds belegt in illiquide beleggingen waardoor geen liquiditeit beschikbaar is om te voldoen aan inkoopverzoeken.

Het vorenstaande leidt voor Nederlandse investeerders waaronder met name pensioenfondsen – in tegenstelling tot de bedoeling van de Wet fiscale kwalificatie rechtsvormen – tot aanhoudende hybride mismatches bij hun beleggingen in buitenlandse alternatieve beleggingsfondsen.

Onzekerheid begrip bewijzen van deelgerechtigdheid

Voor het kwalificeren als fgr dient er te worden deelgenomen middels bewijzen van deelgerechtigdheid. In de praktijk bestaat er onduidelijkheid over wat hieronder moet worden verstaan en of een participatie in een personenvennootschap als een bewijs van deelgerechtigdheid kan worden aangemerkt. Voor de visie en suggesties van de NOB ten aanzien van dit criterium zie onderdeel 2 hiervoor.

Onzekerheid beleggingsbegrip

Voor het kwalificeren als fgr is vereist dat sprake is van “beleggen van vermogen of anderszins aanwenden van gelden”. De bewoordingen “anderszins aanwenden van gelden” als opgenomen in artikel 2 lid 4 Wet Vpb 1969 en artikel 2.14bis Wet IB 2001 is in beleid van de staatssecretaris aangemerkt als “slechts een uitbreiding van het begrip beleggen”. Op basis van dit beleid dient het zelfde (enge) beleggingsbegrip te worden gehanteerd als voor de fiscale beleggingsinstelling. Uit de uitlatingen in de recente parlementaire geschiedenis²², de gepubliceerde Beslisnota’s²³, het Fondsenbesluit²⁴ (onderdeel 3.2), en een door de Belastingdienst afgegeven ruling²⁵ begrijpt de NOB dat een lichaam dat een onderneming drijft niet als fgr (of transparant fonds) kan worden aangemerkt. Dit uitgangspunt is vooralsnog niet expliciet verankerd in de tekst van de wet, en evenmin in de wetsgeschiedenis bij de invoering van de belastingplicht van het fgr hetgeen aanleiding geeft tot onzekerheid.

²² Kamerstukken II 2024/25, 36 602, nr. 26.

²³ Beslisnota (2024-0000319885) van 15 mei 2024 “Buitenlandse CV-achtigen die mogelijk als fgr kwalificeren” (Beslisnota 1) en de Beslisnota (2024-0000372044) van 9 juli 2024 over hetzelfde onderwerp (Beslisnota 2) (in het bijzonder pagina 9 van Beslisnota 2).

²⁴ Besluit van 27 november 2024, nr. 2024-9447, Belastingplicht: fonds voor gemene rekening (Fondsenbesluit), *Stcrt.* 2024, 38389.

²⁵ <https://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/rul-20241029-atr-000013.pdf>.

Een bijkomend knelpunt is dat de vraag of sprake is van een onderneming afhankelijk is van de interpretatie van concrete feiten en omstandigheden. Daarnaast is ook onduidelijk hoe moet worden omgegaan met situaties waarbij de activiteiten niet (of niet louter) binnen het (enge) fiscale beleggingsbegrip vallen. Ook kan de aard van activiteiten over tijd wijzigen met (ongewenste) gevolgen voor de subjectieve belastingplicht. Dit blijkt onder andere uit de casuïstiek die de NOB met het ATR team van de Belastingdienst heeft besproken.²⁶ Ook voorziet de NOB grote praktische bezwaren in internationale structuren met verschillende lagen van buitenlandse personenvennootschappen ter zake waarvan de exacte feiten met betrekking tot activiteiten voor een betrokken Nederlandse belastingplichtige of inhoudingsplichtige niet toegankelijk zijn.

De NOB constateert dat vraagstukken over de Nederlandse fiscale kwalificatie van de activiteiten van een beleggingsfonds zich in de praktijk met name voordoen bij beleggingsfondsen met de rechtsvorm van een personenvennootschap. Indien de aard van de activiteiten het beslissende criterium is voor de kwalificatie als belastingplichtig fgr, is onzekerheid over dit criterium zeer ongewenst. Echter indien – in lijn met de hierboven geschetste invulling van het criterium “bewijzen van deelgerechtigdheid” – ervoor zou worden gekozen een personenvennootschap niet of slechts in de genoemde uitzonderingsgevallen als fgr aan te merken, zou de impact van onzekerheid over de fiscale kwalificatie van de activiteiten en daarmee de onzekerheid over de kwalificatie van de personenvennootschap als fgr aanzienlijk afnemen. Dit zal ook een positief effect hebben op de doelstelling van de wetgever om het aantal hybride mismatches te verminderen.

De NOB stelt hoe dan ook voor een verduidelijking te introduceren door het reeds toegepaste onderscheid tussen ondernemen en beleggen in de fgr-kwalificatie wettelijk te verankeren. De NOB is het eens met het uitgangspunt dat een personenvennootschap die een onderneming drijft niet als fgr behoort te worden aangemerkt. Daarentegen wijst de NOB er op dat toepassing van het enge Nederlandse fiscale beleggingscriterium ook tot ongewenste gevolgen kan leiden indien (buitenlandse) vastgoedfondsen die aan alle overige wettelijke criteria van het fgr voldoen activiteiten verrichten die (deels) niet passen binnen het Nederlandse enge fiscale beleggingsbegrip. Door de behoeften van de zakelijke vastgoedgebruiker kan er niet altijd worden volstaan met de 'kale' verhuur van vastgoed. Regelmatig is er behoefte aan enige aanvullende vastgoed-gerelateerde dienstverlening (i.e. niet-beleggingsactiviteiten).²⁷ Ook kunnen vastgoedfondsen actief zijn op het gebied van projectontwikkeling ten behoeve van de eigen portefeuille. Bij de strikte interpretatie van het fiscale beleggingsbegrip zou mogelijk niet voldaan zijn aan de activiteitentoets.

²⁶ <https://www.nob.net/wp-content/uploads/2024/11/NOB-Casusposities-bij-lijst-kwesties-WFKR-vervolg.pdf>.

²⁷ Zie p. 86 van het rapport van SEO economisch onderzoek, ‘Evaluatie FBI en VBI – Doeltreffendheid en doelmatigheid in kaart’, juni 2022, p. 86. Dit rapport is op 7 juli 2022 door de Staatssecretaris van Financiën aangeboden aan de Tweede Kamer: Brief Staatssecretaris van Financiën van 7 juli 2022, nr. 2022-0000172617.

Onzekerheid begrip collectiviteit en positie beherend vennoot

Indien een commanditaire vennootschap (of hiermee vergelijkbaar buitenlands lichaam) als fgr wordt aangemerkt doet zich de vraag voor hoe moet worden omgegaan met het belang van de beherend vennoot. Als in onderdeel 3 beschreven is de NOB van mening dat een personenvennootschap niet of slechts in uitzonderingsgevallen als fgr behoort te worden aangemerkt. Voor zover een commanditaire vennootschap wel als fgr kan worden aangemerkt doen zich de volgende vragen voor:

1. *Kan een commanditaire vennootschap met één beherend vennoot en één commanditair vennoot als fgr worden aangemerkt? Is hier sprake van collectief bijeengebracht vermogen? Maakt het voor dit antwoord uit of de beherend vennoot kapitaal heeft ingebracht of slechts arbeid? In feite fungeert de beherende vennoot veelal als beheerder en (bij het ontbreken van rechtspersoonlijkheid bij de personenvennootschap) vaak ook als bewaarder van de bezittingen van de personenvennootschap. Bij Nederlandse en buitenlandse personenvennootschappen komt het echter veelvuldig voor dat de beherende vennoot, naast inbreng van arbeid en vlijt, ook een minimaal bedrag aan kapitaal inlegt en daarmee een aandeel heeft in de winst van de personenvennootschap mede als vergoeding voor de ingebrachte arbeid en vlijt.*
2. *Indien een commanditaire vennootschap als fgr wordt aangemerkt hoe moet worden omgegaan met het belang van de beherend vennoot? Is dit ook een bewijs van deelgerechtigdheid of geldt voor het belang van de beherend vennoot een rechtstreekse toerekening zoals dit tot 1 januari 2025 ook gold voor de open commanditaire vennootschap?*
3. *Indien een commanditaire vennootschap als transparant fonds wenst te worden aangemerkt, dient voor dat doel de overdraagbaarheid van het belang van de beherend vennoot beperkt te zijn tot een overdracht aan het fonds zelf? Of wordt het belang van de beherend vennoot niet als deelgerechtigde en zijn belang niet als bewijs van deelgerechtigdheid aangemerkt en blijft dit belang voor de fiscale kwalificatie buiten aanmerking? Hoe moet in het eerste geval worden aangekeken tegen de situatie waarbij er één beherend vennoot is, waardoor de vennootschap na inkoop zou ophouden te bestaan, tenzij voorafgaand aan deze inkoop een belang wordt uitgegeven aan een nieuwe beheerder (zie ook de aantekening in V-N 2025/3.9).*

De NOB stelt voor – in lijn met de hierboven geschetste invulling van het criterium “bewijzen van deelgerechtigdheid” – een commanditaire vennootschap slechts in de genoemde uitzonderingsgevallen als fgr aan te merken.

In de uitzonderingsgevallen stelt de NOB voor het belang van de beherend vennoot niet als bewijs van deelgerechtigdheid aan te merken en voor dit belang een rechtstreekse toerekening te laten in overeenstemming met de behandeling van de open commanditaire vennootschap tot 1 januari 2025. Dit is uitvoerbaar voor de Belastingdienst omdat dit onderscheid goed te toetsen is aan de hand van de akte/statuten (en tot 1 januari 2025 ook relevant was ter toetsing van o.a. artikel 9 lid 1 onderdeel e Wet Vpb 1969).

Onzekerheid interpretatie art. 1:1 Wft-eis

De Wft-eis en in het bijzonder het begrip “beleggingsfonds” werpt diverse vragen op in geval van buitenlandse fondsen binnen en buiten de EU. Over de juistheid van de interpretatie van de Wft-eis in het Fondsenbesluit²⁸ en recente kennisgroepstandpunten wordt in de praktijk getwijfeld.²⁹ Ook de NOB is van mening dat de interpretatie van de Wft-eis in het Fondsenbesluit en de kennisgroepstandpunten³⁰ zich slecht verhoudt tot de wettekst. Volgens de wettekst is uitsluitend de definitie van beleggingsfonds in artikel 1:1 Wft van belang. De wettekst biedt geen ruimte om relevantie toe te kennen aan buitenlands financieel toezichtsrecht.

Uit de verwijzing naar artikel 1:1 Wft volgt bovendien dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende (buitenlandse) rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid. Deze zijn allen beleggingsmaatschappij en geen beleggingsfonds. Het begrip rechtspersoon moet civielrechtelijk worden uitgelegd, hierbij gaat het erom of het een zelfstandige drager van rechten en verplichtingen is. Dit volgt ook uit artikel 4:37j Wft: *"De juridische eigendom van de activa van een beleggingsfonds wordt gehouden door een entiteit met als enig statutair doel het houden van de juridische eigendom van de activa van een of meer beleggingsfondsen, al dan niet tezamen met het bewaren en administreren van de activa."* Als de beleggingsinstelling zelf activa kan verkrijgen (i.e. een beleggingsmaatschappij is) hoeven de activa niet door een aparte juridisch eigenaar te worden gehouden. Nu de Wet aanpassing fonds voor gemene rekening en vrijgestelde beleggingsinstelling verwijst naar het begrip beleggingsfonds als bedoeld in artikel 1:1 Wft geldt deze Wft interpretatie ook voor buitenlandse cv-achtigen die niet door een Nederlandse beheerder worden beheerd. Dat brengt mee dat rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid in geen geval als fgr kunnen kwalificeren.

²⁸ Besluit van 27 november 2024, nr. 2024-9447, Belastingplicht: fonds voor gemene rekening (Fondsenbesluit), *Stcrt.* 2024, 38389.

²⁹ Mr. Dr. G.K. Fibbe en prof. Dr. A.J.A. Stevens, ‘De classificatie van buitenlandse rechtsvormen: alle hybride problemen opgelost?’, *WFR* 2025/43, paragraaf 3.3.

³⁰ Kennisgroepstandpunt van 1 oktober 2024, Buitenlandse personenvennootschap met rechtspersoonlijkheid aan te merken als fgr, KG:211:2024:12 en Kennisgroepstandpunt van 4 december 2024, Kwalificatie Duitse Sondervermögen per 2025, KG:211:2024:16.

Daarnaast is het gezien de doelstelling van de wetgever ook onlogisch dat een personenvennootschap die aan alle kenmerken van een fgr voldoet, met uitzondering van het zijn van een beleggingsfonds in de zin van artikel 1:1 Wft (vanwege de rechtspersoonlijkheid), als fiscaal transparant zou kwalificeren, terwijl een vergelijkbaar lichaam zonder rechtspersoonlijkheid als non-transparant zou kwalificeren (zie KG:211:2024:12). Het bezit van rechtspersoonlijkheid is juist een extra karakteristiek van een kapitaalvennootschap (vgl. het kwalificatiebeleid tot 2025). Wanneer dergelijke personenvennootschappen met rechtspersoonlijkheid in het maatschappelijk verkeer functioneren als een beleggingsmaatschappij met als rechtsvorm nv of bv (hetgeen volgens de NOB slechts in uitzonderingssituaties het geval zal zijn (zie hiervoor), dan zouden deze rechtsvormen eveneens als non-transparante fgr behandeld dienen te worden. Overwogen zou kunnen worden om aan te sluiten bij het begrip 'beleggingsinstelling of instelling voor collectieve belegging in effecten' in de zin van artikel 1:1 Wft, zodat ook vergelijkbare buitenlandse rechtsvormen met rechtspersoonlijkheid (zoals een Luxemburgse SCS, de Duitse GmbH & Co KG en de Franse SCPI) als non-transparant fgr kunnen kwalificeren wanneer zij aan de overige voorwaarden voldoen. Dit zou uitvoerbaar moeten zijn voor de Belastingdienst. De verwijzing naar het begrip beleggingsinstelling of instelling voor collectieve belegging in effecten komt immers ook voor in artikel 6a Wet Vpb 1969 (vbi-regime). Daarbij moet wel een uitzondering worden opgenomen voor andere in artikel 2 lid 1 Wet Vpb 1969 genoemde rechtsvormen. Daarmee wordt voorkomen dat bijvoorbeeld een beleggingsmaatschappij in de vorm van een nv ook als fgr kwalificeert wat rechtsonzekerheid zou opleveren in verband met toepassing van bepaalde regelingen in de Wet Vpb, zoals de deelnemingsvrijstelling en het fiscale eenheidsregime. Passen we deze oplossing toe op de SCPI uit het kennisgroepstandpunt, dan zou de SCPI als fgr kwalificeren. Dit geeft rechtszekerheid en voorkomt dat een analyse van het buitenlandse toezichtsrecht zoals het kennisgroepstandpunt (naar de mening van de NOB ten onrechte) voorstelt nodig is.

Aanvullende suggestie 1: Symmetrische methode als keuzeoptie voor buitenlandse fgr-achtigen

Zoals bepleit in het WFR-artikel van Fibbe en Stevens kan aan niet in Nederland gevestigde fgr-achtigen de keuze worden geboden om de symmetrische methode toe te passen, tenzij sprake is van direct gehouden Nederlands vastgoed als bedoeld in artikel 17a sub a Wet Vpb 1969. Ook dit is uitvoerbaar voor de Belastingdienst omdat de symmetrische methode ook geldt voor niet-vergelijkbare niet-ingezeten rechtsvormen. Ook sluit het aan bij de andere doelstelling van de Wet fiscaal kwalificatiebeleid rechtsvormen en de Wet aanpassing fonds voor gemene rekening en vrijgestelde beleggingsinstelling, te weten het (zoveel mogelijk) voorkomen van kwalificatieverschillen in internationaal verband.

Aanvullende suggestie 2: Bronheffing op Nederlands vastgoedinkomen van transparante fondsen

Een belangrijk knelpunt dat is gesignaleerd door de Belastingdienst zijn de uitdagingen op het gebied van heffing en invordering van Nederlandse belasting bij buitenlandse participanten van transparante vastgoedfondsen met direct gehouden Nederlands vastgoed. Omdat dit probleem ook in andere landen zal spelen beveelt de NOB aan een rechtsvergelijkend onderzoek uit te voeren om na te gaan hoe buitenlandse belastingregimes hiermee om gaan.

In dit verband verwijst de NOB naar het Britse regime voor de ACS.³¹ De ACS is vanuit VK perspectief fiscaal transparant. Hierdoor zijn participanten/investeerders in de ACS pro rata belastingplichtig in het VK. Voor niet-ingezetene investeerders geldt dat de manager/beheerder van de ACS verplicht is om belasting in te houden ten aanzien van de huurinkomsten (minus redelijke kosten) die toerekenbaar zijn aan de niet-ingezetene investeerders. Individuele investeerders kunnen vervolgens zelf een aangifte doen in het VK naar hun werkelijk genoten inkomen. Investeerders die als belastingplichtige in het VK zijn geregistreerd kunnen het inkomen bruto ontvangen.

De systematiek van een bronheffing kan naar de eerste inschatting van de NOB een zeer goed alternatief zijn om enerzijds heffing en invordering van Nederlandse belasting over vastgoedinkomen van buitenlandse beleggers in transparante vastgoedfondsen zeker te stellen (zonder de noodzaak en verwachte rechtsonzekerheden van de fgr-voorrangsmaatregel), en anderzijds de primaire doelstelling van de Wet fiscale kwalificatie rechtsvormen te verwezenlijken: internationaal meer in de pas lopen ten aanzien van het kwalificatiebeleid van (buitenlandse) rechtsvormen en het voorkomen van hybride mismatches. Gelet op de rechtszekerheid die deze suggestie kan bieden geeft de NOB in overweging deze aanvullende suggestie nader te onderzoeken. De NOB biedt graag assistentie bij het nader in kaart van brengen van het Britse en (zo gewenst) andere Europese regimes.

³¹ <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/investment-funds/ifm08540>.

4. Tot slot

De NOB zou deze reactie graag in een gesprek nader toelichten en overleggen hoe eventuele resterende knelpunten zouden kunnen worden opgelost. Een afschrift van deze reactie wordt op onze website gepubliceerd.³²

Over de NOB

De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) is opgericht in 1954. We zijn de beroepsvereniging van universitair opgeleide belastingadviseurs in Nederland en behartigen de gemeenschappelijke belangen van onze leden. We staan voor een excellente beroepsuitoefening door het aanbieden van opleidingen voor onze leden, het toepassen van onze code of conduct en de handhaving daarvan via onafhankelijk tuchtrecht. We vormen de brug tussen leden en maatschappij door de inzet van de bij onze leden aanwezige (praktijk)kennis over de volle breedte van het fiscale terrein. Deze kennis zetten we in om een bijdrage te leveren aan het maatschappelijke debat over belastingen.

³² Meer informatie over de Commissie Wetsvoorstellen van de NOB leest u hier: <https://www.nob.net/over-de-nob/commissie/commissie-wetsvoorstellen/>.

